Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
YVES BOT
föredraget den 14 januari 2016 [1]

Mål C-511/14

Pebros Servizi Srl
mot
Aston Martin Lagonda Ltd

(begäran om förhandsavgörande från Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna, Italien))

”Begäran om förhandsavgörande — Rättsligt samarbete på privaträttens område — Förordning nr (EG) 805/2004 — Europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar — Utfärdande av intyg — Administrativt eller rättsligt förfarande”

I – Inledning

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar [2] bidrar till att skapa ett enhetligt europeiskt rättsligt område på privaträttens område. Denna förordning gör det möjligt att undvika ett exekvaturförfarande för obestridda fordringar som fastställts genom dom och ersätter ett sådant förfarande – i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande – med ett system för intyg utfärdade av den domstol som meddelat domen, som gör det möjligt att, i verkställighetssyfte, behandla en dom som intygas vara en europeisk exekutionstitel som om den hade meddelats i den medlemsstat där verkställighet begärs.

2. Det är inom ramen för detta nya förfarande för utfärdande av intyg som Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna) har hänskjutit en tolkningsfråga angående begreppet ”obestridd fordran” för att få klarhet i huruvida detta begrepp ska definieras enligt medlemsstaternas lagstiftning eller om det tvärtom ska ges en självständig unionsrättslig definition.

3. Genom dom av den 22 januari 2014, som inte överklagats och som vunnit laga kraft, förpliktade den hänskjutande domstolen Aston Martin Lagonda Ltd att tillsammans med andra bolag till Pebros Servizi Srl utge en viss summa som till största del utgjordes av lagstadgad ränta samt rättegångskostnader.

4. Trots att Aston Martin Ltd underrättades om och bereddes möjlighet att delta i förfarandet som inletts mot bolaget, uteblev Aston Martin Ltd och rättegången hölls i partens utevaro.

1 — Originalspråk: franska.
2 — EUT L 143, 2004, s. 15.

5. På grundval av denna dom ansökte Pebros Servizi Srl den 14 oktober 2014 om utfärdande av en europeisk exekutionstitel med tillämpning av förordning nr 805/2004, i syfte att inleda verkställighetsförfarandet för indrivning av fordran. Eftersom Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna) var i tvivel angående huruvida förordningen var tillämplig då tredskodomsförfarande (”in contumacia”) enligt italiensk rätt inte innebär något medgivande, beslöt man att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Är det, i fall av tredskodom, där den uteblivna parten blivit dömd utan att för den skull uttryckligen ha erkänt rättigheten, den nationella lagstiftningen som avgör om detta processrättsliga beteende ska likställas med ett icke-bestridande i den mening som avses i förordning nr 805/2004, vilket innebär att den aktuella domen eventuellt nekas status som obestridd fordran enligt nationell lagstiftning, eller innebär tredskodomen i sig, enligt unionsrätten, ett icke-bestridande, på så sätt att förordning nr 805/2004 är tillämplig oberoende av den nationella domstolens bedömning?”

6. Den italienska regeringen bestred att Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna) var behörig att hänskjuta denna fråga enligt artikel 267 FEUF och yrkade att tolkningsfrågan skulle avvisas. Enligt den italienska regeringen uppfyller inte det förfarande som den hänskjutande domstolen utövar, då den ombeds pröva en ansökan om att en dom ska intygas vara en europeisk exekutionstitel, de objektiva kriterier som krävs för att det ska anses vara fråga om dömande verksamhet, utan kan snarare liknas vid ett rent administrativt förfarande eller, med ett striktare synsätt, ett förfarande för frivillig rättsvård.

7. Således måste EU-domstolen först avgöra huruvida den är behörig att pröva denna begäran om förhandsavgörande. Eftersom det är ostridigt att Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna) utgör en domstol, beror EU-domstolens behörighet på om förfarandet för att utfärda intyg ska anses vara ett rent administrativt förfarande eller om det dessutom ska anses vara av rättskipningskaraktär.

8. I detta förslag till avgörande, som kommer att inrikta sig på denna fråga, kommer jag att hävda att, när den domstol som meddelat domen ska pröva en ansökan om utfärdande av ett intyg för en europeisk exekutionstitel ska detta inte enbart betraktas som att den nationella domstolen handlar i egenskap av administrativ myndighet utan att vara ombedd att lösa en tvist, utan som att den även utövar dömande verksamhet, vilket leder mig till slutsatsen att EU-domstolen är behörig att pröva förevarande begäran om förhandsavgörande.

II – Bedömning

9. Det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF, vilket utgör ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättslig tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål de ska pröva, är, enligt den valda formuleringen, en process ”från domstol till domstol” som bidrar till utarbetandet av ett beslut i syfte att säkerställa en enhetlig tolkning av unionsrätten. Det följer således av själva ordalydelsen av artikel 267 FEUF att endast de nationella domstolarna är behöriga att ställa tolkningsfrågor till EU-domstolen.

10. För att avgöra om det hänskjutande organet är en domstol, ska EU-domstolen beakta ett antal omständigheter, nämligen om organet är upprättat enligt lag, om det är av stadigvarande karaktär, om dess jurisdiktion är av tvingande art, om förfarandet är kontradiktoriskt, om organet tillämpar rättsregler samt om det har en oberoende ställning. [3]

3 — Se, senast, dom Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664, punkt 17 och där angiven rättspraxis).

11. Begäran om förhandsavgörande måste dessutom härröra från en domstol som, funktionellt sett, har till uppgift att avgöra en tvist som anhängiggjorts vid den. Enligt fast rättspraxis är en nationell domstol endast behörig att begära att domstolen ska meddela förhandsavgörande om en tvist är anhängig vid den och om förfarandet i fråga är avsett att leda till ett avgörande av rättsskipningskaraktär. [4]

12. I beslutet Borker [5] slog domstolen för första gången fast att den inte kunde pröva en tolkningsfråga som hänskjutits av ett organ vid en organisation för advokatverksamhet som inte förelagts en tvist som det enligt lag hade i uppdrag att avgöra, utan en ansökan som syftade till att erhålla en förklaring i en meningsskiljaktighet mellan en advokat och domstolarna i en annan medlemsstat, och denna rättspraxis har därefter bekräftats vid ett flertal tillfällen.

13. I beslutet Greis Unterweger [6] fann domstolen att den inte kunde pröva en tolkningsfråga som hänskjutits av ett rådgivande organ för ekonomisk brottslighet, vilket hade till uppgift att avge yttranden inom ramen för ett administrativt förfarande, men inte att avgöra en tvist. [7]

14. I domen Job Centre [8], fastställde domstolen sedan två fasta riktlinjer av sin rättspraxis.

15. I enlighet med de tidigare besluten innebär den första riktlinjen att till den självständiga unionsrättsliga definitionen av begreppet ”domstol” skapades ett funktionellt kriterium som hänför sig till ”karaktären av det hänskjutande organets verksamhet”. I denna dom fann domstolen således att den inte var behörig att pröva de tolkningsfrågor som hänskjutits av en italiensk domstol avseende en anmälan om fastställande av ett bolags bolagsordning och konstaterade att när den hänskjutande domstolen ombeds besluta om ett sådant fastställande ”utövar den en verksamhet som inte är dömande och som för övrigt överlåts åt de administrativa myndigheterna i andra medlemsstater” [9] och ”handlar … som en administrativ myndighet utan att den samtidigt har att avgöra en tvist” [10]. Begreppet domstol är således knutet till att det föreligger en tvist eftersom EU-domstolen endast kan ha en nationell domstol som utövar sin dömande verksamhet som motpart.

16. Den andra riktlinjen inför ett undantag då en domstol fattat ett beslut utan att utöva någon dömande verksamhet och detta beslut har överklagats. EU-domstolen konstaterade nämligen, efter att först ha fastställt att den inte var behörig att pröva frågan som hänskjutits av den domstol där talan om fastställande väckts, att ”det är inte förrän den person som genom den nationella lagen är behörig att begära fastställande väcker talan mot ett beslut om avslag på begäran om fastställande … som den domstol där talan har väckts kan anses utöva en dömande verksamhet … som avser ogiltigförklaring av ett beslut som åsidosätter sökandens rättigheter” [11]. Genom detta undantag öppnas en möjlighet för en nationell domstol som ställs inför en fråga om tolkning av unionsrätten att i ett senare skede inleda ett samarbete med EU-domstolen.

4 — Se beslut Borker (138/80, EU:C:1980:162, punkt 4), beslut Greis Unterweger (318/85, EU:C:1986:106, punkt 4), dom Job Centre (C-111/94, EU:C:1995:340, punkt 9), dom Victoria Film (C-134/97, EU:C:1998:535, punkt 14), dom Salzmann (C-178/99, EU:C:2001:331, punkt 14), dom Lutz m.fl. (C-182/00, EU:C:2002:19, punkt 13), dom Standesamt Stadt Niebüll (C-96/04, EU:C:2006:254, punkt 13) och dom Roda Golf & Beach Resort (C-14/08, EU:C:2009:395, punkt 34), samt beslut Amiraike Berlin (C-497/08, EU:C:2010:5, punkt 17) och beslut Bengtsson (C-344/09, EU:C:2011:174, punkt 18).

5 — 138/80, EU:C:1980:162.

6 — 318/85, EU:C:1986:106.

7 — 7 – Punkt 4.

8 — C-111/94, EU:C:1995:340.

9 — Punkt 11.

10 — Ibid.

11 — Ibid.

17. Således fann domstolen, i domen Roda Golf & Beach Resort [12], att den var behörig att besvara tolkningsfrågor angående tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 1348/2000 [13] på grundval av den omständigheten att, till skillnad från vad som gäller då en justitiesekreterare mottar en ansökan om delgivning med stöd av denna förordning och som handlar i egenskap av administrativ myndighet utan att därvid avgöra någon tvist, ska en tvist vid en domstol avseende en talan mot en justitiesekreterares beslut att avslå en ansökan om delgivning anses anhängig, och nämnda domstol ska anses utöva dömande verksamhet [14].

18. Till dessa två riktlinjer härrörande ur domen Job Centre [15] har domstolens senare praxis, angående tolkningen av unionsrättsliga instrument som antagits inom ramen för civilrättsligt samarbete, lagt till ytterligare en riktlinje som utmärks av att begreppet ”för att döma i saken”, i den mening som avses i artikel 267 andra stycket FEUF, ges en vidsträckt innebörd. I domen Weryński [16], angående tolkningen av förordning (EG) nr 1206/2001 [17], konstaterade domstolen att det krävs en vidsträckt tolkning av detta begrepp ”för att undvika den situationen att många processuella frågor … inte kan … bli föremål för … tolkning” [18] och fann att detta begrepp ska anses omfatta ”hela förfarandet för att producera domen, inbegripet samtliga frågor rörande vem som ska bära rättegångskostnaderna” [19].

19. I enlighet med denna rättspraxis fann domstolen i Fahnenbrock m.fl. [20] att den var behörig att pröva begäran om förhandsavgörande, angående tolkningen av förordning (EG) nr 1393/2007 [21], som hänskjutits på ett synnerligen tidigt stadium av tvisten, innan stämningsansökan hade delgivits svaranden [22].

20. Domstolen fann att den var behörig att pröva denna begäran under tvistens inledning och ställdes sedan inför en fråga angående dess avslutning – efter det att det rättsliga avgörandet meddelats, eftersom förfarandet för utfärdande av intyg om en europeisk exekutionstitel måste slutföras för att avgörandet ska kunna cirkulera inom det europeiska rättsliga området. Är detta förfarande av administrativ eller rättslig natur?

21. Innan jag besvarar den frågan finns det inledningsvis skäl att påpeka att förfarandet för att intyga en dom som en europeisk exekutionstitel, enligt min mening, måste ges en självständig unionsrättslig definition, eftersom det är fråga om ett förfarande som instiftats av och är unikt för denna rättsordning, oaktat att förordning nr 805/2004 bevarar medlemsstaternas processuella autonomi angående bland annat delgivning av handlingar.

22. Ordalydelsen av artikel 6.1 i förordning nr 805/2004 ger inget svar på frågan eftersom denna bestämmelse föreskriver att en ansökan om intyg ska inges till den domstol som har meddelat domen, men utan att precisera vilken myndighet vid denna domstol som är behörig att pröva ansökan.

12 — C-14/08, EU:C:2009:395.

13 — Rådets förordning av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (EGT L 160, 2000, s. 37).

14 — Punkt 37 i domen.

15 — C-111/94, EU:C:1995:340.

16 — C-283/09, EU:C:2011:85.

17 — Rådets förordning av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (EGT L 174, 2001, s. 1).

18 — Punkt 41 i domen.

19 — Punkt 42 i domen.

20 — C–226/13, C–245/13, C–247/13 och C–578/13, EU:C:2015:383.

21 — Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 av den 13 november 2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (”delgivning av handlingar”) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1348/2000 (EUT L 324, 2007, s. 79).

22 — Punkt 30 och 31 i domen.

23. Vid en första anblick utmärks utfärdande av intyg av en tydlig administrativ karaktär då detta förfarande består i att fylla i de formulär som återfinns i bilaga I till förordningen, genom att uppge bland annat ursprungsmedlemsstat, den domstol som meddelat domen, fordringsbeloppet, kapitalbelopp och ränta, ersättningsbara kostnader, etcetera. Kan detta förfarande likväl anses vara av rättslig karaktär? Ett flertal överväganden talar enligt min mening för att denna fråga ska besvaras jakande.

24. Det första avgörande övervägandet är att det förfarande för utfärdande av intyg som instiftats genom förordning nr 805/2004 tillförsäkrar att processuella minimigarantier, vilka är ett fundamentalt krav enligt förordningen, respekteras.

25. I detta hänseende ska det framhållas att den definition av obestridd fordran som ges i artikel 3.1 i förordning nr 805/2004 inte enbart omfattar de fall då gäldenären ”uttryckligen” har godkänt fordran, antingen genom en officiell handling eller genom att ”medge den eller genom en förlikning inför … domstolen”, men även de tänkbara fall då gäldenären anses ”tyst” ha godtagit fordran, antingen för att han aldrig har bestritt den under domstolsförfarandet, eller för att han först har bestritt den men därefter inte har inställt sig personligen eller företrätts av ombud vid domstolsförhandlingen avseende fordran.

26. Med tanke på de risker som finns med denna möjlighet att låta gäldenärens tystnad tala och vända den mot honom för att därur härleda ett sorts medgivande, kräver förordning nr 805/2004 att processuella minimigarantier respekteras i syfte att skydda rätten till försvar. Dessa garantier avser inte enbart hur stämningsansökan ska delges, vilket enligt förordningen kan ske på huvudsakligen två sätt – med eller utan ett bevis på att gäldenären mottagit handlingen, men även det faktiska innehållet i en sådan handling så att gäldenären måste underrättas om fordran samt om förfarandet för att bestrida den.

27. Trots att ett åsidosättande av dessa processuella miniminormer i princip utgör hinder mot att en dom ska intygas vara en europeisk exekutionstitel, föreskriver förordning nr 805/2004 hur detta kan avhjälpas när delgivning av domen har gjorts i enlighet med dessa normer och gäldenären, trots att han haft möjlighet att föra talan mot domen och därmed få en fullständig prövning av den och på vederbörligt sätt underrättats om denna möjlighet, har underlåtit att överklaga.[23] Ett åsidosättande av dessa miniminormer kan också avhjälpas om det genom gäldenärens uppträdande vid domstolsförfarandena bevisas att denne personligen har mottagit den handling som skulle delges i tillräckligt god tid för att kunna förbereda sitt svaromål.[24]

28. Slutligen, även om gäldenären har informerats om det förfarande som inletts mot honom genom en stämningsansökan som delgivits i enlighet med de minimiregler som uppställs i artiklarna 13–17 i förordningen, föreskriver artikel 19.1 att – under de förutsättningar som anges under a) och b –, en dom endast kan intygas vara en europeisk exekutionstitel om gäldenären enligt ursprungsmedlemsstatens lagstiftning har rätt att ansöka om förnyad prövning av domen.

29. Vare sig fråga är om det inledande stadiet av en prövning av huruvida miniminormerna har följts eller en senare bedömning av de villkor som uppställts för att avhjälpa att dessa normer åsidosatts, föreskriver förordning nr 805/2004 således en hel rad kontroller avseende, bland annat, delgivning av stämningsansökan eller domen, bedömning av gäldenärens uppträdande vid domstolsförfarandet och den mängd information han mottagit angående möjligheten och villkoren för att överklaga. Den domstol som meddelat domen måste slutligen göra en prövning, av rättslig karaktär, av huruvida det tidigare domstolsförfarandet var lagenligt, eftersom svarandens rättigheter riskerar att åsidosättas om förfarandet varit olagligt. Den prövning som måste göras vid stadiet för utfördande av intyg är, till

23 — Artikel 18.1 i förordningen.

24 — Artikel 18.2 i förordningen.

syvende och sist, inte annorlunda jämfört med de rättsliga prövningar som domstolen måste göra innan den meddelar sin dom, särskilt för att försäkra sig om att gäldenären på tillbörligt sätt fått kännedom om stämningsansökan, med tillämpning av nationella bestämmelser i enlighet med principen om processuell autonomi.

30. Dessutom, som tillägg till denna kontroll angående det rättsliga förfarandet i den medlemsstat som meddelat domen, stadgar förordning nr 805/2004 en prövning av fordringens karaktär för att verifiera att den faller inom förordningens tillämpningsområde, huruvida den är obestridd, behörigheten hos den domstol som meddelat domen [25], huruvida domen är verkställbar och, i förekommande fall, gäldenärens hemsvist [26]. Det är definitivt så, att utfärdande av intyg innebär en rad grundliga utredningar som innebär en verklig rättslig prövning.

31. Ett andra övervägande är det faktum att det inte är möjligt att överklaga ett utfärdande av ett intyg om en europeisk exekutionstitel. Eftersom ett överklagande i normala fall inte innebär att en tolkningsfråga kan hänskjutas till EU-domstolen av en domstol som utövar dömande verksamhet i ett senare skede, skulle den omständigheten att detta förfarande inte erkänns som rättslig verksamhet frånta EU-domstolen möjligheten att uttala sig om tolkningen av förordning nr 805/2004 eller, i vart fall, försena och försvåra dess ingripande.

32. Ett tredje övervägande hänför sig till att begreppet ”förfarande som är avsett att leda till ett avgörande av rättskipningskaraktär” traditionellt sett har givits en vidsträckt innebörd i rättspraxis. Under förutsättning att förfarandet för utfärdande av intyg sker efter att tvisten avgjorts genom den dom som avslutar processen vid den domstol som har meddelat domen och ett sådant intyg inte utfärdas, kan det endast vara så att denna dom ännu inte uppnått sin fulla verkan eftersom den ännu inte är lämplig att cirkulera fritt inom det europeiska rättsliga området. Med detta synsätt förefaller förfarandet för utfärdande av intyg inte vara skilt från det tidigare rättsliga förfarandet, utan mer som den sista etappen därav, vilken är nödvändig för att domen ska kunna få karaktär av europeisk exekutionstitel.

33. Således föreslår jag att domstolen ger ett avgörande som nyligen bekräftats genom domen Imtech Marien Belgium [27], meddelad den 17 december 2015. Domstolen ställdes då just inför frågan huruvida artikel 6 i förordning nr 805/2004 ska tolkas som att intyg som europeisk exekutionstitel med avseende på obestridda fordringar är en handling av rättskipningskaraktär och därför förbehållen domare, och domstolen fann att det ”enbart ankommer på domare” [28] att utfärda ett sådant intyg, såtillvida att det ”kräver … en domstolsprövning av att de villkor som föreskrivs i förordning nr 805/2004 är uppfyllda” [29].

III – Förslag till avgörande

34. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska förklara sig behörig att pröva den begäran om förhandsavgörande som hänskjutits av Tribunale di Bologna (allmän domstol i Bologna).

25 — Artikel 6.1 b i förordningen.

26 — Artikel 6.1 d i förordning nr 805/2004.

27 — C-300/14, EU:C:2015:825.

28 — Punkt 50.

29 — Punkt 46.